

та не здатні ефективно їх застосовувати у щоденній діяльності.

Другим викликом є недоліки законодавчого регулювання, коли окремі нормативні акти не цілком узгоджуються з інтернаціональними вимогами або містять внутрішні суперечності, що ускладнює їх практичне застосування. Нормотворчість не завжди встигає адаптуватися до динаміки суспільного розвитку та еволюції міжнародної правозахисної практики, створюючи регуляторні прогалини та колізії.

Третьою значною перешкодою є низька оперативність виконання судових актів, особливо тих, що накладають зобов'язання на державні органи у публічно-правових справах. Ця проблема підриває віру в судову систему та знижує ефективність судового захисту, оскільки позитивне рішення не завжди гарантує фактичне поновлення порушених свобод.

Четвертою перешкодою залишається корупційна складова у функціонуванні владних структур, що створює додаткові бар'єри для реалізації особистих свобод та забезпечення справедливості у публічно-правовій сфері. Корупційні практики деформують правозастосування, унеможливають рівний доступ до правосуддя та публічних послуг, руйнують принцип верховенства закону.

Подолання окреслених викликів потребує системного підходу, що інтегрує кілька взаємопов'язаних векторів. Насамперед необхідна модернізація законодавчої бази у напрямку максимальної гармонізації національних норм з інтернаціональними стандартами захисту особистих свобод, ліквідації нормативних протиріч та прогалин у регулюванні публічно-правової сфери.

КИРИЛЬЧУК Анна, курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ
САХНО Артем, завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки та особистої безпеки поліцейського факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ОБМЕЖЕННЯ ПЕРЕСУВАННЯ ОСОБИ В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ ЗАТРИМАННЯМ

Питання обмеження пересування особи є актуальним у контексті забезпечення прав і свобод людини під час здійснення поліцейських заходів. Стаття 37 Закону України «Про Національну поліцію» [1]. надає право

поліцейським обмежувати пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю, однак закон не містить чіткого визначення поняття «обмеження пересування особи» та не встановлює строків його застосування. Це створює правову невизначеність і актуалізує потребу у розмежуванні понять «обмеження пересування» та «затримання», з тієї причини, що маючи однакову правову природу, тим не менш поняття обмеження пересування, його підстави та терміни у статті 37 Закону Про Національну поліцію, не визначено.

Проголошуючи «право на свободу», стаття 5 ЄКПЛ [2] гарантує фізичну свободу людини, основна мета якої полягає в тому, щоб жодну особу не можна було свавільно позбавити волі. Ця норма не стосується звичайних обмежень свободи пересування, що регулюються статтею 2 Протоколу № 4. Різниця між обмеженням свободи пересування, яке є настільки серйозним, що може вважатися позбавленням свободи відповідно до пункту 1 статті 5 Конвенції, і типовими обмеженнями, передбаченими Протоколом № 4, полягає не у самій сутності обмеження, а у його ступені та інтенсивності.

Для визначення того, чи була особа «позбавлена свободи» у розумінні пункту 1 статті 5 Конвенції, потрібно враховувати конкретні обставини її ситуації. Зокрема, беруться до уваги характер заходу, його тривалість, наслідки та спосіб виконання. Урахування виду і способу реалізації заходу дозволяє оцінити конкретні умови, за яких відбулося обмеження, навіть якщо воно не пов'язане з традиційним утриманням у місцях позбавлення волі.

З точки зору правової природи, обмеження пересування особи як форма адміністративного примусу є різновидом адміністративно-примусових заходів забезпечення, передбачених, зокрема, статтями 259-263 Кодексу України про адміністративні правопорушення [3]. До таких заходів належать доставлення, адміністративне затримання, огляд, вилучення речей і документів тощо. Вони мають тимчасовий характер та застосовуються виключно у випадках, визначених законом. Разом з тим, випадки (підстави) застосування обмеження права пересування особи, статтею 37 Закону «Про Національну поліцію» не визначено, рівно, як і не визначено тривалість та мету такого заходу.

Водночас, затримання, як правова категорія, має чітке законодавче підґрунтя - воно закріплене в Кодексі України про адміністративні правопорушення, Кримінальному процесуальному кодексі України та інших нормативно-правових актах. Закон визначає підстави, порядок і строки адміністративного та кримінального затримання, що гарантує дотримання прав і свобод людини та запобігає свавіллям з боку органів державної влади.

Наприклад, відповідно до статті 209 КПК України, особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою [4].

Натомість аналіз статті 37 Закону України «Про Національну поліцію» свідчить, що законодавець не дає чіткого визначення поняття «обмеження пересування особи». Більше того, вживання в цій статті терміну «затримання»

створює враження, ніби законодавець ототожнює «обмеження пересування» та «затримання», тоді як ці правові категорії мають різну природу й наслідки. Така підміна термінів є хибною, оскільки «обмеження пересування» передбачає ширший спектр заходів і гарантій, ніж правова конструкція «затримання», що вимагає чіткої регламентації підстав, порядку та строків.

Висновки Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що відсутність у Законі України «Про Національну поліцію» чіткого визначення поняття «обмеження пересування особи», його правових підстав, строків і порядку застосування призводить до правової невизначеності та створює ризики порушення конституційного права людини на свободу пересування. Така ситуація може спричиняти неоднакове розуміння і практичне застосування поліцейськими зазначеної норми, що потенційно відкриває можливості для зловживання владними повноваженнями. З огляду на це, доцільним є нормативне закріплення поняття «обмеження пересування особи» у статті 37 Закону України «Про Національну поліцію» із визначенням його як короткочасного, законодавчо врегульованого превентивного заходу, спрямованого на запобігання правопорушенням і забезпечення безпеки.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листоп. 1950 р. Ратифікована Законом України від 17 лип. 1997 р. № 475/97-ВР. Офіційний вісник України. 1998. № 13. Ст. 52.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.

КИРИЛЬЧУК Анна, курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: ЧЕПЕЛЯК Віталій, викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ